

PREZIDENT

Pane předsedo, vážené poslankyně a poslanci, vážení hosté, vážení spoluobčané,

svolal jsem toto mimořádné zasedání Parlamentu především proto, abych informoval poslance a senátory o věci podstatné – a prostřednictvím televizních obrazovek také všechny občany. Pokud mají ještě chuť nás sledovat.

Tento projev bude trochu jiný, než jste ode mě zvyklí slýchat, ale na jeho konci pochopíte proč. Nejprve mi dovoluje několik slov na vysvětlenou.

Ne tak dávno jsme se domohli svobody a demokracie. Mnozí jsme podleli dojmům – a já jsem patřil mezi ně – že to je do jisté míry jakýsi samospasitelný model, který takřka automaticky vede k ekonomické hojnosti a vůbec k životu šťastnému. Že postačí zbavit se diktatury komunistů, zabavit se závislosti na ruce Moskvy a budeme jíst ovoce stromů rajských. Jak jsme se dostatečně přesvědčili, ovoce těchto stromů neroste samo od sebe. O ty stromy je třeba pečovat, starat se o ně, a ani pak není jisté jaksi samozřejmě, že přinesou ovoce žádané. Anebo je přinesou, ale jakési chuti venkoncem celkem nevábne. Už delší dobu je sklízíme.

Nechci říci, že bychom se nesnažili – upřímně a vynaložili jsme mnohé úsilí. Ostatně mnozí z vás, kteří tu dnes sedí, byli mezi nimi. Druhou skutečností je fakt, že zkušeností jsme měli málo – nebo vlastně vůbec žádné. Jak vlastně totiž demokracie funguje v realitě – tedy volby, politické strany a jejich financování, svobodné sdělovací prostředky, stranická soupeření, tedy jak funguje jako reálný střet různorodých zájmů – a spoustu dalšího. Až třeba pochápání role hlasovacích mechanismů, díky jimž demokracie vlastně reálně funguje.“

Ve Vladislavském sále Hradu seděl kdekdo: předseda vlády Zeman, předseda poslanecké sněmovny Klaus, seděl tam i šéf parlamentního klubu ČSSD, kterému se říkalo Čenich, i řadoví poslanci Partaje jako byli Kozel a Erazim. Jeho exmanželka sledovala projev v televizi v Čenichově poslanecké kanceláři v okresním městě. Viktorku, bezdomovce z Dolního Bousova, nepozvali, ale ne protože neměl adresu. Děti v tamější školce si s paní učitelkou hrály hru Kolo kolo mlýnský za čtyry rýnský, kolo se nám polámalo, mnoho škody nadělalo, udělalo bác!

„Mnozí, pokračoval Prezident „, ale možná jsem byl jediný, to nevím – jsme uvažovali, řekl bych dosti naivně. Představoval jsem si totiž, že když zmizí jádro zla, tedy komunistická ideologie a Moskva zůstane jen stínem, zbude už

jen pozitivní práce. Práce, při níž se tu a tam udělají chyby, ale celý vývoj nemůže směřovat jinam než kupředu – k jakýmsi vlastně světlým zítřkům. Ano, bylo to tak. Kdo a co by nám mohl totiž bránit v našem nově svobodném státě v ekonomickém, kulturním rozvoji, v návratu do demokratické Evropy a brzy k dosažení jejího ekonomického blahobytu – kdo a co, když byl totalitarismus poražen?

Někdy se mi vyčítá, že jsem byl jeden z těch, kteří byli proti postavení komunistů mimo zákon, označení za zločineckou organizaci. Ale v tom není podstata problému. Ani v tom dokonce, že si mnozí a velmi mnozí z nich uchovali funkce na rozličné úrovni, a když ne funkce – pak vliv – a poté díky starým vazbám získávali ekonomickou sílu. Až nakonec se ti velmi mnozí ocitli tam, kde byli – ba ještě silnější, vlivnější, bohatší. To celé, co jsem uvedl, je jakýsi běžný, průměrný řekl bych, výklad minulých dějů. Ale opakuji – podle mého názoru v tom není hlavní problém. Ani hlavní, ani jediný. Pokud to vůbec nějaký problém je.

Vysvětlení spočívá vlastně v jednom čísle, v jednom faktu – v listopadu 1989 měla Komunistická strana Československa asi dva milióny členů. Z dospělé populace o nějakých patnáctimiliónech občanů. Přitom vstoupit do strany nebylo jednoduché. Nebylo to tak, že někdo prostě přišel s přihláškou. Ty dva milióny byly vybrané. Relativně pečlivě vybraných. A prověřených. Na mnohé se nedostalo. A další se hlásili. Kolik by bylo členů, kdyby vzali každého, kdo by vstoupit do strany chtěl? Dva a půl miliónů? Tři?”

Komunismus byl poražen. A na ty dva milióny bylo možné ukázat konkrétně prstem – ale co ostatní lidičkové všech druhů – jako ti všichni ti, na které se prostě nedostalo nebo jen zatím nedostalo – je jisté, že uvnitř strany byla kromě věřících komunistů řada bezskrupulózních grazlíků všech rozměrů a podob, kariéristů, chtivců a egoistů opět všech druhů a výšek až po líné nebo neschopné nebo nepřející. Ale ti samí nebo podobní byli i mimo komunistickou stranu. Neboli někteří bývali komunisty, ale jiní ne. A ti všichni takoví a podobní a další – zkrátka my všichni jsme se náhle ocitli alespoň formálně - v demokracii.

ATENTÁT NA PŘEDSEDU VLÁDY

Jednou, takhle v listopadu v sobotu odpoledne, se sešlo půl miliónu lidí v Praze na Letné, a to ještě měl autobus z Vraného nad Vltavou poruchu. Sešli se, aby svrhli ten komunismus. Jenže se zjistilo, že žádní komunisté vlastně nejsou. „Vždyť ty jsi komunista!“

„Já? Kdepak!“

„Jsi přece člen strany.“

„Mám legitimaci jen.“

„Tak seš sakra člen té sakra strany.“

„Mám jen legitimaci. Musím, musel jsem mít legitimaci, abych mohl dělat svou práci. To je všechno. Když mám legitimaci, neznamená to přece, že jsem komunista. Jen to znamená, že mám legitimaci.“

Jiní zas měli ty legitimace jen proto, aby jejich děti mohly studovat, jiní zase proto, aby je nedostali nějací opravdu pacholci, protože aby to nebylo všechno ještě horší.

„Víte, jaký by to bylo, kdyby tam byli jenom ty – horké hlavy? Jenom ty – dogmatici? Komunistický? A kdyby je někdo ne – nemírnil? Co?“ Mysleli, jak by to vypadalo, kdyby to měli v rukou jen takoví.

„Jaký?“ ptali se všichni. „Jaký by to bylo?“

„Horší. Mnohem horší by to bylo!“

„Acho jo,“ křičeli všichni. „Bylo by to mnohem horší.“

Tak pochopili, že nebýt tady těch, co umírňovali ty horké neostalinské hlavy, tak by to bylo ještě mnohem horší. Ti, co přišli sobotní a nedělní odpoledne svrhávat na Letnou ten komunismus, právě ti by to bývali měli mnohem horší. Takže nakonec mohli být jen rádi, mohli být jen a jen vděční těm, kteří to tak zachraňovali. Ani netušili, že to někdo tak za ně a pro ně zachraňuje.

A ještě jiní tam sice být chtěli, a z vlastní vůle, ale chtěli to úplně jinak.

„Se to mělo dělat – já, nejen já, mysleli jsme to jinak. Než oni – ti nahoře – než oni to dělali!“

„Jak – jinak“?

„Právěže! Přece – jak to bylo původně myšleno. Nejdřív. Ale ne tak, jak to oni dělali! Mělo se to dělat – podle idejí – původních, a správně. Podle původních myšlenek. Ne takhle. Takhle ne. To dá rozum, že ne, jak to dělali přece!“

„A jak – jak to bylo původně myšleno?“

„No právě! To je to!! Úplně, úplně jinak. Rozumíte konečně? Úplně jinak.“

Takže se teda zjistilo, že žádní komunisti vlastně nikde nejsou, takže je není třeba svrhávat, a tak šli všichni domů na večeri.

Po komunistech zůstala vláda, se kterou začal jednat budoucí Prezident.

„Ekonomika žije bez ekonomů, ale ne ekonomové bez ekonomiky. Víš, že z ní mám tři semestry?“ řekl budoucí Prezident.

„Nevím, že máš vůbec nějaký semestr.“

„Vlastně ne tři. V tom třetím mě vyhodili. Dal jsem se vyhodit. Takže – bude tam někdo takovej? Kdo tomu rozumí?“

„Přišli. Někdo přišel. Z ústavu... teď nevím. Z ústavu, ekonom, pro prognózování.“

„Ústavové jsou ale různí,“ prohodil budoucí Prezident a svižně zdolával schody. Dovedl sice i dřímát a podřímát, ale jeho svět byla akce. A což taková.

Obecní dům byl neutrální půda. Svoji slávu měl nějakých čtyřicet let za sebou a možná proto ho vybrali. Zbyla z něho restaurace, která měla být špičková a tak byla lepší než ty špatné, což neznamenal víc než maso čerstvé jen v pondělí a knedlíky ohřívané nad párou, ale mívali i zvěřinu. Číšníci byli ale stejně arogantní a zlodějský jako všude jinde po celé vlasti. Koncertní sál potřeboval dávno vymalovat, vyprášit drapérie nebo alespoň v záhybech otřít štukové sochy kolem jeviště. Třeba hadrem. To by se ale mohlo stát, jen kdyby z toho někdo něco měl. Ale nikdo z toho nic neměl, a tak se ty sochy neotřely. Překvapivé pak bylo, že ve třech soustředných elipsách na stropě koncertního sálu svítily žárovky všechny.

Stůl nebyl kulatý, jak se domlouvalo. V Obecním domě neměli žádný kulatý stůl. Ale stejně se tomu říkalo kulatý stůl.

Začalo představování. Ty vládní činitele znali všichni z televize. Mezi nimi byl tím hlavním končící předseda vlády, který ale nevěděl, že je končící předseda vlády. Druhou stranu představoval budoucí Prezident.

„A pak je tu s námi ...“ pokračoval budoucí Prezident a zarazil se na osobě sedící na samém kraji. „Jak se jmenuje?“ zašeptal Oddanému Lád'ovi. Šeptal neslyšně a nenápadně, ale všem bylo jasné, co šeptá.

„Volf, doktor Volf,“ zašeptal Oddaný Lád'a.

„A pak tu máme odborníka ekonoma, doktora Volfa,“ řekl budoucí Prezident. Tím představování skončilo.

„Klaus!“ ozvalo se z konce stolu. „Inženýr Klaus!“ Jeho tón nepřipouštěl stín pochybnosti. Nikdo se taky nepřel.

Jednání začalo. Představy obou stran byly shodné nebo blízké v nepodstatném, ale kupodivu se ani úplně dramaticky nelišily v tom hlavním. Že vznikne nová, rekonstruovaná vláda. Představy o tom, kdo v té nové vládě